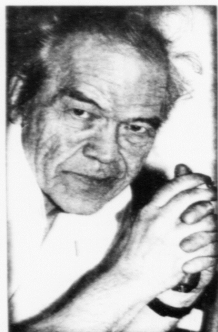

Nýggja vindmyllan hjá SEV

SEV-stjórin heldur løgting, landsstýri og umboðsnevnd fyrri tað turra spott!

Tormóður Dahl skrifar

1. FNU heitir á avvarðandi myndugleikar at steðga Eiði-3 verkætlanini

Undir heitinum »Eiði-3 verkætlanin má steðgast« sendi FNU (Føroya Náttúru og Umhvørvisverndarfelag) í nov. 1996 eitt álít til løgtingið, landsstýrið, umboðsnevnd SEV's og SEV stýrið, har víst varð á, at tað var umhvørvisliga, tekniliga og búskaparliga skeiðt at fremja ætlanina, tí:

a. Tað hevði als ongan skund at økja um framleiðsluna, tí nýtslan (tá) var á somu legu sum fyrri 11 árum síðani. (Nýtslan er í dag áframt sum fyrri 11 árum síðani – tvs. sum í 1987/88).

b. Eiði-3 verkætlanin er ein umhvørvisliga sera vandamikil og náttúruoyðandi ætlan.

d. Eiði-3 ætlanin er tekniliga og búskaparliga skeið, tí tað finnst í allar mætar skilabætti útbýggingarmogleikar í útnýðingspartinum av Eysturoynni, ið geva 2-3 ferðir so nógva orku sum Eiði-3 fyrri uml. sama kostnað, og har tey skadiliga árinini av útbýggingini á náttúru og umhvørvi eru minimal. (Framsetingin her var m.a. grundað á seinastu avfallsmátingarnar (1994) í økinum, frá dagførdum eindarprísum frá m.a. byrgingini í Villingardali, frá framdu Eiði-1 útbýggingini og frá kanningum á staðnum).

2. SEV velur ta umhvørvisvandamiklu og dýrastu loysnina Eiði-3 verkætlanin er mett at geva uml. 11 mill. kWh fyrri uml. 111 mill. kr. (uttan byggilánsrentur) – tvs. kr. 10,- pr úthygdan kWh/ár.

FNU-verkætlanin er mett at geva 30 mill. kWh fyrri

uml. 129 mill. kr. (uttan byggilánsrentur) – tvs. kr. 4,30 pr úthygdan kWh/ár.

Vindmyllur vildu sambært álitið komið uppá í mesta lagi kr. 3,- pr úthygdan kWh/ár. Tá var roknað við at ein 1.000 Kw mylla framleiddi uml. 2,5–3 mill. kWh pr ár og kostaði – høgt mett – uppsett og ibundið háspenningskervið o.u. 7 mill. kr. Hetta merkir at 4 vindmyllur á 1.000 kW fyrri tilsamans o.u. 28 mill. kr. høvdu givið líka nógva orku sum øll Eiði-3 verkætlanin (ið sum nevnt er kostnaðarmett til 111 mill. kr., men sum helst tá avtornar neyvan fer undir 150 mill. kr.).

Eg skal venda aftur til loysnina við vindmyllum.

3. »Rættið f..... litla fingur – og hann tekur alla hondina!

Sum kunnugt hevur SEV í hyggju at útbýggja alla vatnorkuna í útsynningspartinum av Eysturoynni – tvs. partin millum Funningsfjørð/Skálafjørð og Sundini. Vatnið úr øllum ánum oman fyrri uml. 150 m hëddarleguna skal flytast gjøgnum tunlar – uml. 40 km tilsamans!!! – til Eiðisvatn og harfrá til eitt kraftverk (»Eiðisverkið«) við sjóvarmálan niðan fyrri vatnið.

Verkætlanin er býtt í 4 partar: Eiði-1 (14,7 GWh), Eiði-2 (18,6 GWh), Eiði-3 (11 GWh) og Eiði-4 (9,3 GWh). Her fevna Eiði-1 og Eiði-2 um áirnar, ið renna í Sundini, meðan Eiði-3 og Eiði-4 fevna um tær, ið renna í Funningsfjørð og Skálafjørð. Eiði-1 gongur suður til og við avfallsøkið til Trogará og Eiði-3 til og við avfallsøkið til Berkhellá.

Onkur vil kanska undrast yvir, hví SEV nú alment upplýsir, at Eiði-1 gevur 21-22 GWh, meðan tað í útbýggingarloysnum bert er talan um 14,7 GWh. Orsøkin er heilt einfalt hon, at SEV heimildarlest hevur viðkæð Eiði-1 til eisini at fevna um uml. 1/4–1/3 av Eiði-2!

»Eiðisverkið« varð sett í rakstur 28. apr. 1987. Tá var bert tann norðari tunnelin í nýtslu. Syðri tunnelin varð liðugur »til jólar 1988 og tikin í nýtslu eftir ársskiftið« (sambært skriv 30.07.97 frá SEV til Yvirfriðingarnevndina).

23.02.88 hevði SEV sòkt Friðingarnevndina fyrri Eysturoynna um at fáa loyvi at viðka tunneliboringina suður til Skálá. Umsóknin varð ikki gingin á móti, og SEV kærði (12.07.88) av-

gerðina til Yvirfriðingarnevndina, sum í skrivi dagfest 23.01.89 gevur SEV umsókta loyvi. Nær – ella um – landsstýrið gav SEV loyvi at viðka útbýggingina suður til Skálá er ókent. Loyvið frá Sunda kommunu er dagfest 10.07.89.

Tá komið var suður til loyvismarkið fyrri Eiði-1 (nov./des. 1987?) helt SEV áfram við tunneliboringini suðureftir inn í Eiði-2 økið heilt fram móti Skarðsá/Skálá og, sum skilst uttan loyvi frá nevndu avvarðandi myndugleikum. Í nevnda skrivi til Yvirfriðingarnevndina »umber« SEV seg við, at í Eiði-2 økinum vóru skaktirnar í tunnelinum »boraðar soleiðis at umleið 1–2 m vóru eftir áðrenn komið var upp í áirnar. Tá loyvið frá Yvirfriðingarnevndini, dagfest 23. januar 1989, var móttikið, vóru áarinnøk og skaktir gjørd liðug« ... »Talan hevur sostatt ikki verið um at bygt nakað í lendinum, ella tikið vatn úr ánum uttan loyvi frá Friðingarnevndini«. Yvirfriðingarnevndin er eyðsýnt samd við SEV, tí í brævi til FNU dagfest 20.08.97 vísir nevndin (v/J. Schultz-Hansen, dómara) til brævið frá SEV og viðmerkir samstundis, at »at der ikke forud for tilladelsen af 23. januar 1989 er foretaget arbejder, som krævede tilladelse fra naturfredningsmyndighederne«.

Nú var tað ikki uml. 4 km »luft« men grót, ið SEV heimildarlest tók út úr Eiði-2 økinum. Hetta kravdi at í hvussu so er o.u. 30.000 m³ av gróti skuldu út »i lendið« onkustaðni, so tá SEV og Yvirfriðingarnevndin vilja vera við, at eingin broyting varð framd í lendinum, er hetta beinleiðis ósatt. – Og hvør skuldi góldið tær o.u. 15/20 mió. krónurnar, ið henda tunnelin kostaði, um Yvirfriðingarnevndin ella onkur annar av teimum avvarðandi myndugleikum høvdu sagt »nei« til sjálvtekt SEV's?

FNU hevði í umrødda áliti til løgtingið v.fl. (sjá pkt. 1) víst til hesa sjálvtekt SEV's og nevndi tí eisini vandan fyrri at tað sama fór at henda við Eiði-3 verkætlanini: At tá tunnelin var komin suður til og við avfallsøkið til Barkhellá (loyvismarkið), kom SEV óivað at halda fram inn í Eiði-4 økið, so bæði Vesturdalsá og Fjarðará vóru mest sum túrflagar. Harvið vildi eisini tann lívfrøðiliga viðbrekni Skálafjørðurin lætt komið í vanda fyrri somu vanlagnu sum Funn-

ingsfjørður. Annars átti ein so sjáldasama vakur dalur sum hann millum Funningsbotn og Skálabotn at verið friðaður fyrri langari tíð síðani.

Sum umboð fyrri FNU í »Krosskast«-sendingini (19.03.97) um Eiði-3 verkætlanina, var ætlanin mín m.a. júst at vísa á nevndu sjálvtekt SEV's, tá Eiði-1 varð útbýgt, og í tí sambandi: nevna vandan fyrri at tað sama helst fór at endurtaka seg við Eiði-3 verkætlanini. SEV-stjórin varð kunnnaður um hetta beint áðrenn sendingina, men sýtti fyrri at luttaka, um eg nevndi hesi viðurskifti. Tilíkar »illgitingar« kundi hann ikki góðtaka, tí SEV hevði als ongar ætlanir at fara suður um loyvað mark. Men tað má hann so hava havt álíkað, tí 3. nov. 1998 sigur hann við Dimmalætting: »Samstundis heldur vatnorkuútbýggingin fram til Vesturdalsá og sòkt verður um

neyðug loyvi. Hetta er ein iløga uppá 14,6 milliónir krónur.«

Eg kenni meg sannfordan um, at høvdu avvarðandi lokalu myndugleikar, tá teir góvu loyvi til Eiði-3, vita, at ætlanin var eisini at taka Vesturdalsá, ja, so hevði einasti útvægur hjá SEV at framt ætlanini verið ognartøka. – Og tað hevði verið ein dýr og drúgv loysn fyrri SEV!

4. K. Weihe: 4 vindmyllur á 5 mió. kr. geva somu orku sum alt Eiði-3 (111 mió. kr.)

Nei, tú lesur ikki skeiðt, hóast sjálv orðingin hjá SEV-stjóranum er eitt sindur órðvís. Eg sipi her til eitt viðtal um vindmyllur við K. Weihe í Sosialinum 21. jan. Her sigur hann, at SEV hevur keypt eina 730 kW vindmyllu, ið uppsett kostar uml. 5 mió. kr. Hon er 5 ferðir so stór sum tann, ið stendur oman fyrri Nes í Eysturoynni, og sum vit vita

gevu uml. 600.000 kWh um árið. Rokna vit nú við á leið somu vindviðurskifti fyrri nýggju mylluna, kunnu vit rokna við at hon kemur at framleiða uml. 3 mió. kWh árliga – tvs. 4 myllur av sama slagi koma at geva o.u. 12 mió. kWh. Eiði-3 (upprunaætlanin) gevur sum kunnugt 11 mió kWh. Í krónum svarar hetta til: 20 mió kr. móttvegis 111 mió kr. Ein munur uppá slakar 100 mió kr.

Tað nýggja í hesum er ikki tørvandi vitan um orku frá vindmyllum – fjölmiðlarnir hava seinastu mongu árin lutvíst verið á tremur við uppskotum/tilboðum um at seta upp vindmyllur víða hvar kring landið, og danskir serfriðingar (teir teljast millum teir fremstu í heiminum á økinum) skíra Føroyar sum eitt »eldorado« fyrri vindmyllur. Nei, tað nýggja er at SEV-stjórin – heilt vist uttan at vilja tað – viðgongur, at her og nú hevði rætta loysnin verið